

ΔΗΜΟΦΩΣΗ

ΤΕΥΧΟΣ 74

| ΙΟΥΛΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2015

ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

Σύλλογος Ποιοτικής & Πολιτιστικής

Αναβάθμισης Δυτικής Αττικής

“Ο ΔΗΜΟΦΩΝ”

ΕΚΔΟΤΗΣ

Παναγιώτης Δημητρούλης

(Κιν.: 6977.781.753)

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΜΕΛΩΝ/ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Κοροπούλης Βασίλης

Κοροβέση Ελένη

Παπαϊωάννου Παναγιώτης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑΣ

Λαΐνας Παναγιώτης -

Μποχάρτζας Γεώργιος

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Κωνσταντίνα Πέππα

Τηλ./Fax: 210.55.58.291

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

Μήτσου - Τσιάμη Κατερίνα

Πτυχ. Τεχνολόγος Γραφικών Τεχνών

Ταχυδρομική Διεύθυνση

28ης Οκτωβρίου 3, 196 00

Μάνδρα Αττικής

Τηλ.: 210.55.56.507

www.dimofon.gr

e-mail: info@dimofon.gr

ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Αριθ. Λογ/σμού

5170039501733

Επήσια Συνδρομή Μελών

Ιδιώτες: 10 Ευρώ

Οργανισμοί / Εταιρείες: 25 Ευρώ

Παρακαλούμε να στέλνετε το αντίγραφο της κατάθεσης στο fax του Συλλόγου ή ταχυδρομικώς για ενημέρωση). Ο “ΔΗΜΟΦΩΝ” ανταλάσσεται με όλα τα έντυπα πολιτιστικού περιεχομένου.

Τα επώνυμα άρθρα εκφράζουν τις απόψεις εκείνων που τα υπογράφουν. Επιτρέπεται η τημηματική ή ολική αναδημοσίευση άρθρων, υπό την προϋπόθεση ότι θα αναγράφεται η πηγή τους. Η ύλη για το τεύχος “έκλεισε” στις 25/08/2015

74
ΤΕΥΧΟΣ ΙΟΥΛΙΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2015

«Λίγο λιβάνι γιά τήν γλωσσοφαγιά...» τοῦ ἀρχιμ. Ιακώβου Κανάκη

Iολλές φορές στίς συναναστροφές με τούς πιστούς της Έκκλησίας ἀντιλαμβανόμαστε ὅτι ὑπάρχει ἄγνοια, ἡ χειρότερα παραπληροφόρη γιά σοβαρά θέματα τῆς Πίστης. Ετσι, προλήψεις καί δεισιδαιμονίες, ἔχουν εἰσχωρήσει μέσα στήν Έκκλησία καί ἔχουν λάβει «δογματικό κύρος». Είναι φαινόμενα πού μοιάζουν περισσότερο παγανιστικά ἢ εἰδωλολατρικά καί ἔχουν τραγική κατάληξη γιά ὅσους θέλουν νά «θρησκεύουν». Όμως ἀς μιλήσουμε μέ ένα παράδειγμα. Αναζητοῦν οἱ χριστιανοί μας «λιβάνι γιά τήν γλωσσοφαγιά». Είναι τραγικό ἀκόμα καί νά τό ἀκοῦσ! Πρόκειται γιά μιά μαγική προσέγγιση ἐπικαλυμμένη ὅμως μέ εὐσεβοφανές ἔνδυμα. Πρόκειται γιά μιά εἴκτροπή ἀπό τήν ύγιη πνευματική ζωή. Αφορᾶ σέ ἀνθρώπους πού ζητοῦν λύσεις ἐδῶ καί τώρα χωρίς νά παλεύουν, χωρίς νά ἐργάζονται πνευματικά, χωρίς νά κοπιάζουν. Δέν θέλουν νά ἐνστερνιστοῦν τό πατερικό λόγιο «δῶσε αἷμα λάβε πνεῦμα». Είναι συνήθως αύτοί πού θεωροῦν ὅτι γιά ὅλα φταῖνε οἱ ἄλλοι καί ποτέ οἱ ἴδιοι.

Σέ όλους αύτούς τούς ἀνθρώπους- πού δυστυχώς είναι πολλοί- ὀφείλουμε μιά ἀπάντηση ἡ ὅποια θά τούς βοηθήσει νά δοῦν τίς πνευματικές τους ἀγκυλώσεις. Δέν φθάνει μόνο νά ἐντοπίζουμε καί νά θίγουμε τό θέμα, χρειάζεται κατήχηση μέ τρόπο διακριτικό καί μέ κίνητρο τήν ἀγάπη καί τό πραγματικό ἐνδιαφέρον μας γι' αὐτούς. Χρειάζεται μέ καλή διάθεση νά μιλήσουμε καί νά διαφωτίσουμε τούς ἀνθρώπους ὅχι μέ αἰσθημα ύπεροχης ἀλλά μέ πόνο καί ἀγάπη γιά τόν σύγχρονο ἀνθρώπο.

Αύτό όμως πού πραγματικά είναι λυπηρό είναι άλλο. Πρόσωπα πού διακονοῦν μέσα στόν έκκλησιαστικό χώρο νά καλλιεργοῦν τέτοιες άπαδουσες συνήθειες και νοοτροπίες. Συχνά, μέ προσωπικό όφελος, καθυποτάσουν ψυχές πού δέν γνωρίζουν τήν Πίστη μας και τίς μετατρέπουν σέ άβουλα ὄντα, συρρικνώντας τόν νοῦ τους και έγκλωβιζοντάς τους σέ έναν Θεό πού είναι δικό τους δημιούργημα και δέν όμοιάζει καθόλου μέ τόν ἀληθινό Θεό, πού είναι Θεός ἀγάπης και ἐλευθερίας. Είναι λυπηρό πραγματικά νά μήν γνωρίζουν οί ἀνθρωποι τόν μόνο ἀληθινό Θεό και νά τρέφονται μέ ξυλοκέρατα. Είναι τραγικό μάλιστα νά φανταζονται γιά τά δήθεν πιστεύω τους και νά προσπαθοῦν μάλιστα και σέ άλλους νά γνωρίσουν τήν «ἀλήθεια». Κάποιος ιεραπόστολος τής Αφρικής μοῦ είπε ὅτι τό κατηχητικό ἔργο στήν Έλλάδα είναι δυσκολότερο ἀπό τό δικό μας στίς ζένες χῶρες, γιατί ἐμεῖς παλεύουμε νά μεταδώσουμε στούς ἀνθρώπους ἔνα καινούργιο ἀγνωστο μήνυμα σέ παρθενικό ἔδαφος, ἐνώ ἐσεῖς πρέπει πολλές φορές νά ξεκαθαρίζεται τήν δῆθεν ὁρθή πίστη τους και στήν συνέχεια νά εὐαγγελίζεστε τήν Ἀλήθεια. Ὁπως και νά ἔχει ἀξίζει νά

ἀσχολούμαστε μέ τήν ὁρθή Πίστη και λατρεία τῶν χριστιανῶν μας γιατί ἀφορᾶ στήν ἴδια τούς τήν ζωή και σωτηρία. Ὁχι μόνο τήν αἰώνια, ἀλλά τήν καθημερινή. Μιά λανθασμένη προσέγγιση στά θέματα τῆς Πίστης στερεῖ τό καθαρό ὄξυγόνο πού μᾶς προσφέρει ἡ Ἑκκλησία. Στερεῖ τήν χαρά πού φωτίζει τά πρόσωπα τῶν χριστιανῶν. Ἄλλες φορές μπορεῖ νά στοιχίζει ἀκόμα ἀκόμα και αὐτήν τήν οἰκογενειακή γαλήνη. Ἐργο λοιπόν σπουδαίο και ἀναγκαῖο ἀποτελεῖ ἡ γνωριμία μέ τήν Ὁρθόδοξη Πίστη στήν πράξη και στήν θεωρία. Ἅς γίνει ἀφορμή τό πάρον γιά μιά καινούργια ιεραποστολική προσπάθεια στήν νέα Ἑκκλησιαστική χρονιά, πού μόλις ἀρχισε.

Η ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Η

έναρξη της σχολικής χρονιάς επηρεάζει δραστικά την καθημερινότητα της οικογένειας. Με το ξεκίνημα της **νέας σχολικής χρονιάς** μαθητές και γονείς θέλουν να κάνουν μια καινούρια αρχή. Για να το καταφέρουν θα πρέπει να τεθούν εξαρχής κάποιοι βασικοί κανόνες που θα τους βοηθήσουν.

1. Ετοιμάστε εγκαίρως, μαζί με το παιδί σας, ένα μόνιμο χώρο όπου θα διαβάζει. Έχει πολύ μεγάλη σημασία να διαβάζει το παιδί σε ένα καλά οργανωμένο και τακτοποιημένο χώρο όπου θα υπάρχουν μόνο τα απαραίτητα για το διάβασμα του. Καλό είναι να μνη υπάρχουν τηλεόραση, υπολογιστής, κινητά και γενικά ο,τιδήποτε μπορεί να αποσπάσει την προσοχή του παιδιού.

2. Καθιερώστε τακτικές ώρες μελέτης και συζητήστε με το παιδίτα οφέλη (χρόνος για επανάληψη, μείωση άγχους, καλύτερη προετοιμασία). Το κάθε παιδί χρειάζεται μια ρουτίνα για τη μελέτη του. Βοηθήστε να την οργανώσει αλλά μνη μπείτε στον πειρασμό «να ξαναρχίσετε το σχολείο μαζί του». Φροντίστε ώστε το παιδί να έχει κάνει όλες τις εργασίες του απλά ελέγχοντας, όχι διορθώνοντας, ο δάσκαλος θα πρέπει να έχει ρεαλιστική εικόνα των δυνατοτήτων του παιδιού για να μπορέσει να το βοηθήσει ουσιαστικά.

3. Συνεργαστείτε με το δάσκαλο, καθώς το παιδί σας θα βρίσκεται πολλές ώρες την ημέρα μαζί του. Καλό είναι να μνη υπονομεύεται η δουλειά του δασκάλου με αρνητικά σχόλια (π.χ. πω, πω πάλι πολλά σας έβαλε! / πάλι τεστ;) καθώς έτσι μειώνεται το κίνητρο του παιδιού για μάθηση και η εμπιστοσύνη του στο πρόσωπο του δασκάλου.

4. Εκτιμήστε την εργασία του παιδιού και επαινέστε το. Ο μαθητής που αναλαμβάνει ένα έργο και γενικότερα προσπαθεί, έχει ανάγκη από τον έπαινο άσκετα με το αποτέλεσμα. **Μνη φοβάστε την επιβράβευση.**

5. Παροτρύνετε το παιδί να αποκτήσει αίσθημα ευθύνης. Ένα παιδί που έχει έναν ακατάστατο προσωπικό χώρο είναι σκεδόν βέβαιο ότι το ίδιο θα συμβαίνει και με τους κάθερους που χρησιμοποιεί στο σχολείο.

6. Ελέγχετε την τηλεόραση και το διαδίκτυο. Μέσω αυτών των μέσων το παιδί αποκτά πρόσβαση σε ένα «δρόμο» όπου ελλοχεύουν πολλοί κίνδυνοι. Η ενημέρωση και ο έλεγχος είναι οι καλύτεροι τρόποι για να αντιμετωπίσουν οι όποιοι κίνδυνοι. Περιορίστε δραστικά την ώρα που βλέπει τηλεόραση το παιδί ή που έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο. Είναι αυτονόπιο πως δεν πρέπει να υπάρχουν συσκευές στο δωμάτιο του παιδιού.

7. Καλλιεργήστε στο παιδί σας ενδιαφέροντα και εκτός σχολείου. Το παιδί πρέπει να αναπτύξει την ταυτότητά του και εκτός σχολικού πλαισίου καθώς βλέπει ότι τα καταφέρνει και σε άλλες κατευθύνσεις πέρα από τα

μαθήματα με αποτέλεσμα να κοινωνικοποιείται, να αναπτύσσει την αυτοεκτίμησή του και να αποκτήσει δημοκρατική συνείδηση.

8. Επικοινωνήστε ουσιαστικά με το παιδί σας και βρείτε χρόνο, έστω και λίγο, να αφιερώσετε στο παιδί σας. Έχει ανάγκη να μοιραστεί τα προβλήματα, τις χαρές και τις λύπες της καθημερινότητάς του. Απλές, καθημερινές κουβέντες που τόσο πολύ τις έχει ανάγκη.

9. Να είστε ρεαλιστές. Μερικά παιδιά πράγματα τα καταφέρουν καλύτερα από κάποια άλλα στο σχολείο. Είναι απολύτως φυσιολογικό. Αξιολογήστε τις ικανότητές τους με ειλικρίνεια και δεν πρέπει να ντρέπεστε για τις όποιες μαθησιακές αδυναμίες των παιδιών... Υπάρχουν «καλοί» και «κακοί» μαθητές, «ζωηροί» και «ήσυχοι», «προσεχτικοί» και «απρόσεχτοι», «σχολαστικοί» και «ανοργάνωτοι»... όποια ταμπέλα και αν κολλήσουμε εμείς οι ενήλικες στα παιδιά το μόνο σίγουρο είναι πως ως γονείς και ως δάσκαλοι έχουμε υποχρέωση να τα διδάξουμε πως να αναπτύξουν σχέσεις σεβασμού, υπεύθυνης συμπεριφοράς και αποδοχής της διαφορετικότητας. Στόχος μας πρέπει να είναι πώς να μάθουμε στα παιδιά μας πώς να είναι ευτυχισμένα και να αντλούν ικανοποίηση από την ζωή. Καλό ξεκίνημα λοιπόν για τη νέα σχολική χρονιά άσκετα με το πόστο του καθενός μας. Ευχές για πρόσθιο, φωτισμό, υπομονές, επιμονές και διάβασμα!!!

**Θα αναζητήσω τη Σοφία κι στο εξής θα είναι δικά μου
Θα ακολουθήσω τα ίκνη της και εκείνη δε θα με διώξει.
Θα στηριχτώ επάνω της και εκείνη θα μου γίνει τείχος αδαμάντινο ..
πι απόδοση τιμής στη σοφία σημαίνει τιμή στους σοφούς και η αγάπη
προς τη σοφία είναι αγάπη προς τους σοφούς (Kebara Nagast, σ.123).**

Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΟΥ ΣΑΒΑ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΟΝ ΣΟΛΟΜΩΝΤΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΤΟ ΜΥΘΟ ΚΑΙ ΤΟ ΘΡΥΛΟ

χουν γίνει, κατά καιρούς πολλές συζητήσεις, για το σοφό βασιλέα Σολομώντα, τις γνώσεις του, το έργο του θετικό ή και αρνητικό. Μεταξύ των άλλων έχει αναφερθεί και η σχέση του με τη βασιλισσα του Σαβά. Θα σας απασχολήσω με το μυθικό, όχι και τόσο, αυτό πρόσωπο. Ένα πρόσωπο που εμφανίζεται με πολλές υποστάσεις αλλά και αμφιλεγόμενες δυνάμεις που το

έκαναν θρύλο. Ένας θρύλος του οποίου η δύναμη και η ζωντάνια του φθάνει κυριολεκτικά, όσο απίθανο και αν σας φαίνεται, μέχρι τις μέρες μας έχοντας συνδεθεί, όπως θα δούμε, και με τις ιστορίες των θροσκειών. Ένας θρύλος που μέσα από διάφορες διηγήσεις και μυθολογίες φαίνεται ότι έχει ξαπλωθεί και συναντάται σε όλες τις μεσογειακές τουλάχιστον θροσκείς, αλλά και τα μυστήρια ακόμη και στους μυστηριακούς συμβολισμούς.

Τη βασιλισσα τη γνωρίζουμε από τη βιβλική αφήγηση της άφιξης-επίσκεψης της στο Σολομώντα (Α' Βασιλειών 10 στ. 1-13 του 9^{ου} π.Χ.) στον οποίον αφού τον δοκίμασε τον προσέφερε χρυσό, βάλσαμο και μεγάλες ποσότητες πολύτιμου ύλου, που μετέφεραν τα πλοία του βασιλέα Χιράμ και με τα οποία φιάχτηκαν τα διακοσμητικά στοιχεία του α' Ναού. Το μεγαλείο και το κάλλος αυτού του ναού, είναι βέβαιο ότι δεν υπέρχε η μοναδική αιτία, που αποθανατίστηκε και ο Σολομών ως σήμερα.

Υπήρξε επιτυχημένος έμπορας, διπλωμάτης ακόμα και εφοπλιστής ενώ δημιούργησε και μεγάλο πλήθος δυσαρεστημένων και καταπιζομένων. Οι μεταφραστές μιλούν για την άφιξη της βασιλισσας. Όμως στην Π. Διαθήκη π λέξη άφιξης είναι συνώνυμη με την αναχώρηση και ως έκφραση υποδηλώνει τη σεξουαλική επαφή. Γι' αυτό αργότερα οι παραδόσεις την εμφανίζουν να παντρεύεται τον Σολομώντα, ή ως Μπίλκις τον Βασιλέα της Υεμένης ή τέλος αφού τη παντρεύτηκε ο Σολομώντας την έδιωξε και την πάντρεψε με τον βασιλέα της Υεμένης. Επειδή λοιπόν στα κείμενα δεν έχουν διασωθεί τα αινίγματα που έθεσε η Βασίλισσα, η παράδοση εκμεταλλεύμενη το γεγονός έπλασε αυτά ώστε να έχουν να κάνουν με γνώσεις καθαρά γυναικείου ενδιαφέροντος όπως διασώζονται στην εβραϊκή συλλογή του 10^{ου}-11^{ου} αι. τη Midrasch Mischle.

Η βιβλική αναφορά στην επίσκεψη της, όπως διαμορφώνεται μέσα από τους εβραϊκούς θρύλους, αποτελεί προσπάθεια για επιβεβαίωση της φήμης του Σολομώντα, ενώ δίνεται ταυτόχρονα μεγάλη βαρύτητα στην παγκοσμιότητα του Ιαχβέ, του θεού του Ισραήλ. Έτσι η εξουσία του Ιαχβέ συνδέεται άμεσα με την πολιτική εξουσία του βασιλείου του Σολομώντα. Ο θροσκευτικός άνθρωπος της εποχής εκείνης αφιερώθηκε στο κοσμικό μέρος της ζωής. Καλλιεργήθηκε η φυσική γνώση και ο Σολομώντας θεωρείται ως ο καλύτερος γνώστης της. Ανέπτυξε ένα κοσμικό νομικό πλαίσιο που έχει γίνει γνωστό με τις «Σολομώντεις κρίσεις», με ταυτόχρονη ανάπτυξη της ιστοριογραφίας και της λογοτεχνίας της «Παροιμίες Σολομώντος». Είναι μια εποχή που θα μπορούσε να ονομαστεί Σολομώντειος Διαφωτισμός.

Στο πνεύμα αυτού ο Σολομώντας και η βασιλισσα του Σαβά συναντήθηκαν ως ομότιμοι. Για πρώτη φορά έχουμε μιαν απελευθερωμένη γυναικεία εικόνα. Όμως αυτή η εικόνα υπήρξε κατά βάση η αιτία όλων των θετικών ή αρνητικών στοιχείων που της απέδωσαν με τις διαφοροποιημένες μορφές της, στους τρεις μεγάλους παραδοσιακούς θροσκευτικούς κύκλους εβραϊκό, μουσουλμανικό και χριστιανικό, με αποκορύφωση τα λόγια του Χριστού «Η βασίλισσα του Νότου θα εμφανιστεί ενώπιον του δικαστρίου με αυτό το φύλο και θα καταδικαστεί επειδή ήρθε από την άκρη του κόσμου για να ακούσει τη σοφία του Σολομώντα» (Ματθ. 12 σ.42, Λουκ. 11 σ.31). Αναφορές υπάρχουν στο Κοράνιο, στους Αιθιοπικούς θρύλους, στους Πέρσες μυστικιστές, ενώ η χριστιανική παράδοση την αναγνωρίζει ως προφήτησσα του ΙΣ ΧΣ ή Σιβυλλική μάντισσα, ως νύμφη του Χριστού αλλά και ως ανδροκτόνα. Βασικά παραμένει ειρηνική βασίλισσα. Εμφανίζεται ως ένα μέρος της διεθνικιστικής πολιτικής του Σολομώντα μέσα στην οποία με

βάσει συμφωνίες συνεργασίας εργαζόταν και ο βασιλέας Χιράμ της Τύρου (Α' Βασιλ. 5 στ. 15 κ.ε.). Τα πλούτη της βασιλισσας, στα οποία αποδίδουν ιδιαίτερα μεγάλη συμβολική βαρύτητα οι Πέρσες μυστικιστές, κατά τις διάφορες παραδόσεις χρησιμοποιήθηκαν για το κτίσμα του Ναού ή κατά άλλους του θρόνου του Σολομώντα.

Αργότερα σ' ένα βιβλίο Χρονικών, 5^{ου} αι., η βασιλισσα εμφανίζεται να εξημνεί όχι τον γύινο θρόνο του Σολομώντα αλλά τον αιώνιο θρόνο του Ιαχβέ. Δεν εξημνείται πλέον η πολιτική εξουσία και τα κοσμικά πλούτη του Σολομώντα, αφού στο μεταξύ είκε καταστραφεί η Ιερουσαλήμ και ο Ναός από το Ναβουκοδονόσορα.

Παραδόσεις την εμφανίζουν να έχει μεγάλη τρικοφυΐα (αραμαϊκό βιβλίο 3^{ου}-7^{ου} αι. μ.Χ.) κάπι που ήταν επίδειξη για τον άνδρα αλλά μίασμα για τη γυναίκα (Σαμψών, Ιωάννης ο Βαπτιστής, απόστολος Παύλος). Ταυτόχρονα, μπορούμε να δούμε τη βίαιη εισβολή της γυναίκας στον κόσμο των ανδρών, γεγονός όμως που την τοποθετεί στο βασίλειο των δαιμόνων. Έτσι εμφανίζεται ως η δαιμόνισσα Λίλιθ που τη συναντάμε στο έπος του Γιλγκαμές, όμως και σε πλήθος ευρωπαϊκών παραδόσεων (φυλακτά για παιδιά από τη διφτερίτιδα), αλλά και σε ανάγλυφα σε καθεδρικούς ναούς (Μάρμπουργκ 13^{ος} αι.). Σε άλλο κείμενο περιγράφονται οι μαγικές της ικανότητες και αναφέρεται ως η βασιλισσα του σμαραγδιού, από όπου συνδέεται άμεσα με την Σμαραγδένια Δέλτο του Ερμή του Τρισμέγιου (15^{ος} αι.). Τα στοιχεία που τη φέρνουν μέσα από τα αλχημικά κείμενα να θεωρείται ως η πρωταρχική ύλη και να παντρεύεται τον αλχημικό Σολομώντα στην προσπάθεια της δημιουργίας της φιλοσοφικής λίθου φθάνουν μέχρι το 17° - 18° αι. Κάποτε εμφανίζεται με πόδια κίνας. Με αυτή τη μορφή προείδε το ξύλο του Σταυρού όταν στην προσπάθειά της να περάσει ένα ποτάμι δεν περπάτησε στο ξύλινο γεφυράκι, αλλά μπήκε στο νερό και θεραπεύτηκε. Διασώζονται ανάγλυφα της σε πολλές μονές της Γαλλίας του 12^{ου} - 13^{ου} αι. αλλά και σε κείμενα λατινικά.

Είναι γνωστό ότι ο Ιουδαϊσμός άσκησε μεγάλη επιρροή, παρά τις αιματηρές αντιθέσεις τους, στο Ισλάμ. Έτσι μεγάλες μορφές της Π. Διαθήκης έγιναν προφήτες του Αλλάχ. Ο Σολομώντας έγινε το πρότυπο του ιδανικού μουσουλμάνου και η βασιλισσα του Σαββά, ως Μπίλκις, μεταστρέφεται στο μονοθεϊσμό και γίνεται πρότυπο ευσεβούς μουσουλμάνου και εμφανίζεται σε πλήθος μινιατούρες (10° - 17° αι.). Παρουσιάζεται πλέον ως αληθινό δώρο η λατρεία του θεού και όχι του χρυσού αφού, σύμφωνα με τις αραβικές παραδόσεις, τα δώρα που πηγαίνει στη βασιλισσα στο Σολομώντα, είναι μικρότερα από αυτά που κατέχει.

Παράλληλα με τη μυστικιστική ερμηνεία της Μπίλκις υπάρχει στην Ισλαμική παράδοση μια πολεμικο- στρατιωτική αφήγηση ως τυραννοκτόνου, με την άνοδό της στο θρόνο αφού σκότωσε το σφετεριστή του θρόνου, που ομοιάζει σε πολλά με την εβραϊκή παράδοση της Ιουδάθ, αλλά και που

tautókrona υπενθυμίζει τις προισλαμικές εποχές που νηγόρινευαν οι γυναίκες.

Η ισλαμική αυτή παράδοση της ανδροφόρου βασίλισσας, φαίνεται ότι πέρασε και στη μυστικιστική σκέψη της Ευρώπης και εμφανίζεται σ' ένα εκκλησάκι του Μέλανα Δρυμού, που κτίστηκε μεταξύ των ετών 1662-1665 από την πριγκίπισσα Αντωνία της Βυρτεμβέργης. Σύμφωνα με τις διαθέσιμες πηγές, συναντάμε πίνακα στο βωμό του, τον γνωστό ως «Καββαλιστικό Διδακτικό Πίνακα». Στην παράσταση, η οποία είναι αφιερωμένη στην εξύμνηση της γυναίκας και αποτελεί τον μοναδικό σχετικό πίνακα, εμφανίζεται μεταξύ των άλλων η βασίλισσα του Σαβά, δίπλα μάλιστα στην Ιεραπλάτισσα Ιουδήθ που κρατάει την κεφαλή του Πέρση βασιλιά. Έτσι βλέπουμε ότι στην ομάδα αυτή, προσέρχονταν πλήθος ερευνητών, και ήταν ανοικτή στην ισλαμική σκέψη ενώ tautókrona κατέβαλλε προσπάθειες να συμπεριλάβει σε ένα σύστημα, τη μυστική και απόκρυφη γνώση όλων των λαών.

Tautókrona, μέσα από την ίδια πάντοτε ισλαμική παράδοση, συναντάμε τη βασίλισσα του Σαβά ως μορφή του ιδανικού πηγερόνα, εμφανίζοντας αναλογίες με τη βαβυλώνια βασίλισσα Σεμίραμις, μάλιστα μέσα από τα κείμενα του ιστορικού Διδόβωρου, σ' ένα στρατιωτικό εγχειρίδιο του 1405. Από τις περιγραφές συνέρχεται με διάφορα κάστρα στην Υεμένη, στην Τουρκία μέχρι την Απάλεια και στην Περσία. Συναντάται συνοδευομένη από την Σολομώντα και συνδεδεμένη με την παλαιά περσική θρησκεία της πυρολατρείας, να αγιάζει προϊστορικούς λατρευτικούς χώρους, σώζοντάς τους από την καταστροφή.

Σε περισκές μινιατούρες εικονίζεται η βασίλισσα, έχοντας πάντα κοντά της έναν τοαλαπετεινό. Πουλί το οποίο είναι άμεσα συνδεδεμένο μέσα από απόκρυφες ισλαμικές παραδόσεις, ως πρόγονός της, με την Σολομώντα του οποίου αποτελούσε στις μαγικές του πράξεις, το μυστικό αγγελιαφόρο του. Μάλιστα σύμφωνα με αυτές τοαλαπετεινός έδωσε στο Μωύσην τη θαυματουργή πέτρα, το Σαμίρ, επειδή θα μπορούσε να τη χρησιμοποιήσει σωστά. Όμως αυτός τη χρησιμοποίησε στη μάχη εναντίον της Ούγκ, που κατέληξε σε καταστροφή. Αυτή την πέτρα έδωσε στο Σολομώντα η βασίλισσα, και η οποία πρόσφερε πολύτιμη βοήθεια στην ανοικοδόμηση του Ναού. Αυτήν την πέτρα εικονίζεται να κρατάει η βασίλισσα του Σαβά και να τη προσφέρει στο Σολομώντα σε ένα ψυφιδωτό στον καθεδρικό ναό του Οτράντο στη νότια Απουλία, χώρος έντονων αντιπαραθέσεων Βυζαντινών, Αράβων και σταυροφόρων, που κατασκευάστηκε το 12^ο αι., δηλαδή την περίοδο των σταυροφόρων, όπου είναι γνωστό ότι η ιολαρική γνώση μεταλαμπαδεύτηκε στην Ευρώπη.

Λίγο αργότερα, το 1580, συναντάμε τη βασίλισσα σ' ένα βιτρώ στο ελβετικό μοναστήρι του Μούρι, να στέκεται μπροστά στο Σολομώντα και να της υποβάλλει αυτός, πλέον, ερωτήματα-αινιγμάτα. Εμφανίζεται επομένως να κάνει το προνόμιό της και μαζί τη θέση ισχύος που κατείχε. Ο θρύλος των αινιγμάτων που ως βάση έχουν, κατά τους ερευνητές, όχι την αυτοσυνείδηση δια μέσου μιας ανθρωποκεντρικής ανάλυσης (μύνος), αλλά την απογύμνωση των εσωτέρων δυνάμεων της, υποτασσόμενην και αποδεχόμενη την ανώτερη δύναμη του μυστικιστή Σολομώντα. Αυτή τη θεώρηση αλλά και την αστικοποίηση του θέματος συναντάμε σε σκέδια χαλιών και ταπισερί του 15^ο-17^ο αι., όπου ο θρύλος για τα αινιγμάτα αποτελούσε αγαπητό θέμα και συνδέεται με τους ροδώνες του Παραδείσου και έμμεσα με τη ΘΚ ως Ρόδον.

Μέσα από διάφορους θρύλους και παραδόσεις της Αιθιοπίας, εμφανίζεται η βασίλισσα μαζί με το γιό της από το Σολομώντα, να μεταφέρουν, μετά από περιπέτειες, την Κιβωτό της Διαθήκης από την Ιερουσαλήμ στην Αιθιοπία, όπου ακόμα και σήμερα κατά τη παράδοση φυλάσσεται στον καθεδρικό ναό της Αξούμ. Αυτό υπήρξε η αιτία της δημιουργίας ενός μεσσιανικού κράτους στην περιοχή, που είχε σαν αποτέλεσμα τη συγγραφή ενός από τα θαυμαστότερα κείμενα της παγκόσμιας λογοτεχνίας στο

οποίο υμνήθηκε η δύναμη της Σοφίας, η αισθητική και πθική της, το Kebra Nagast του 16^{ου} αι.

Και φθάνουμε σ' ένα μεσαιωνικό ιπποτικό έπος με ένα βαθύτερο μυστικιστικό περιεχόμενο, στο έπος του «Πάρσιφαλ» του Εσενμπάχ, ο οποίος αναζητούσε το ιερό Γκράαλ και που μετά από πολλές περιπέτειες το ανευρίσκει. Στην πραγματικότητα όμως είναι βασισμένο σε ένα αραβικό κειρόγραφο του Τολέδου. Στην πλοκή του εμφανίζεται άμεσες σχέσεις με τη βασίλισσα του Σαβά και το Σολομώντα και μάλιστα με το Kebra Nagast και την Κιβωτό της Διαθήκης. Η ουρανία κιβωτός της Διαθήκης ομοιάζει με τον ίασπι που πέφτει από τον ουρανό στο Γκράαλ αλλά και της Νέας Ιερουσαλήμ της Αποκάλυψης (Αποκ. 21σ. 11.), χροσίμευε ως σύμβολο της θείας ευχαριστίας, εμφανίζεται το δένδρο του Παραδείσου, όπως το ξύλο του Σταυρού που ήρθε σε επαφή με τη βασίλισσα του Σαβά.

Το ρόλο της βασίλισσας του Σαβά, ως βασίλισσα του Νότου στα χριστιανικά κείμενα συναντάμε στον προχριστιανικό λόγιο Ισίδωρο της Σεβίλλης «Ο Σολομώντας αποτελεί μία πρώτη εικόνα του Χριστού που ανύψωσε τον οίκο του Θεού σε Ουράνια Ιερουσαλήμ όχι με πέτρα και ξύλο αλλά με όλους τους Αγίους. Η βασίλισσα του Νότου που πήγε για να ακούσει τη σοφία του Σολομώντα πρέπει να θεωρηθεί σαν η εκκλησία που συγκεντρώθηκε από τα πέρατα της γης για να ακούσει τη φωνή του Θεού» (PL 83,267).

Βλέπουμε πλέον τη βασίλισσα να φθάνει στο ίδιο επίπεδο με τη ΘΚ. Μία θέση η οποία πέρασε στη μυστικιστική φιλολογία και ιδιαίτερα το Hortus Deliciarum, δηλαδή, Κίνος της Χαράς, όπου εικονίζεται ως εκκλησία και οδηγούσα τους Μάγους ή την εκκλησία, ως συνάθροιση, των ειδωλολατρών, κορυφώνεται στο μυστικό του Άσματος Ασμάτων, όπου η βασίλισσα του Σαβά αποτελεί τον συνδετικό κρίκο. Έτσι η θεολογική εικόνα της βασίλισσας λαμβάνει τριπλή μορφή, οδηγήτρια ψυχών, εκκλησία των λαών και νύμφη του ΧΡ. Με αυτές της ιδιότητες εμφανίζεται να απεικονίζεται, στις παραστάσεις, στις πύλες καθεδρικών ναών όπως του Σάρτρ, στη Ρέμς ή στην Αμμιένη και με μακριά μαλλιά στο ναό του Μπάμπεργκ. Συνδέεται άμεσα με τους τρεις μάγους και ταυτόχρονα εικάζεται ότι τα δώρα των μάγων προέρχονται από τα δώρα της στο Σολομώντα. Σε άλλες παραστάσεις εμφανίζεται καθισμένη δίπλα στο Χριστό να του παραδίδει ένα κύπελλο και είναι το ίδιο του Μυστικού Δείπνου, αλλά και αυτό όπου μάζεψαν το αίμα του Χριστού από το Σταυρό και που τελικά, διαμέσου των σταυροφόρων πιστεύεται ότι σήμερα είναι αυτό που φυλάσσεται στη Γένουα καμωμένο από πράσινο γυαλί.

Μέσα από τις πολλές ιστορίες της ανεύρεσης του ξύλου του Σταυρού που προέρχεται από το δένδρο της ζωής, εμφανίζεται μόνον η βασίλισσα του Σαβά να αναγνωρίζει σε αυτό το μυστικό της Σταύρωσης και το προσκυνάει, ούτε ο Μωύσης, ούτε ο Δαβίδ ούτε και ο Σολομώντας που το χροσιμοποίησε στο ναό της Ιερουσαλήμ. Ταυτόχρονα αναδεικνύεται σε ευσεβή γυναίκα, ξεπερνώντας την αντίστοιχη θέση του άνδρα και συνδέοντας με τον τρόπο αυτό την «ευσέβεια του πάθους» που ανθύσει στο Μεσαίωνα. Στο πλαίσιο αυτών των θρησκευτικών κινήσεων, υπάρχουν πάμπολλα μνημεία που διασώζουν αυτές τις παραδόσεις με το Σολομώντα και την επίγεια Ιερουσαλήμ, όπου γίνεται φανερή και η διαφοροποίηση του ρόλου των γυναικών, φθάνοντας να αναγνωρίζεται ως μία από τις Σιβυλλες, που προφητεύει την παρακμή του Μεσαίωνα και του τρόπου ζωής του.

Μέσα από αυτή τη μυθική πορεία και τις συνεχείς προσωπικές μεταλλάξεις, αποδεικνύονται οι βαθιές και μυστικές αλληλοεπιδράσεις των θρησκειών και των διάφορων μυστικιστικών ομάδων και η συνεχής μεταφορά και εξέλιξη των διαφόρων στοιχείων, αποδεικνύοντας, για μία ακόμη φορά, ότι η Μεσσαγείος και οι γύρω της περιοχές υπήρξαν ένα απέραντο χωνευτήριο ψυχών, ηθών και εθίμων.

“ΑΠΙΘΑΝΕΣ” ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΑΦΗΓΗΣΕΙΣ από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Τι θα κάνεις εις τους κύπους ; ...»

Eισαγωγή-Μεθόδευση: Θυμίζουμε ότι στο τελευταίο μέρος του προγράμματος με τον τίτλο «**Τι θα κάνεις εις τους κύπους;**» τα νήπια κλήθηκαν σε μια ακόμη δραστηριότητα, με επίκεντρο αυτή τη φράση «Τότε λοιπόν στον κύπο να βάλουμε και μια φωλιά για την αλεπού...» από το βιβλίο **Μετά τον Μικρό Πρίγκιπα** (Συγγρ. Ελένη Α. Ηλία, Εικον.: Λήδα Βαρβαρούση, Εκδ.

Ηριδανός, 2012, σελ 51).

Ζητήσαμε λοιπόν από τους μαθητές μας να αντικαταστήσουν στη φράση τις λέξεις «μια φωλιά για την αλεπού» με κάποιο άλλο αντικείμενο, που επίσης θεωρούν ασυνήθιστο, διαφορετικό, απίθανο να τοποθετηθεί μέσα σε έναν κύπο. Έχοντας τα νήπια αντιληφθεί ότι εκείνο που επιδιώκεται είναι η πρωτοτυπία, η μοναδικότητα, η επιλογή τού πλέον μη αναμενόμενου, η ανατροπή και γιατί όχι το χιούμορ, παρουσιάζουν στην τάξη τις επιλογές τους, παραλλάζοντας τη φράση-πρότυπο. Στη συνέχεια, τα νήπια ψηφίζουν ανάμεσα σε αυτές τις παραλλαγμένες φράσεις, όποια θεωρούν ότι αναπαριστά την πιο πρωτότυπη, την πιο ανατρεπτική επιλογή, την πιο «ανορθόδοξη» για έναν κύπο και προκωρούν σε σχέση με αυτήν στη δημιουργία μιας ομαδικής ιστορίας. Είναι αξιοσημείωτη η προθυμία με την οποία τα νήπια προτείνουν αντικείμενα, ζώα ή οπδήποτε άλλο του οποίου την παρουσία στον κύπο θεωρούν απίθανη. Ακολουθεί ο κατάλογος των στοιχείων που παρέθεσαν. Ο συγκεκριμένος κατάλογος αναρτήθηκε στη σχολική αίθουσα, ώστε δίπλα από κάθε στοιχείο να αναγραφεί ο αριθμός των ψήφων. Το στοιχείο εκείνο που συγκέντρωσε τις περισσότερες ψήφους, καθώς θεωρήθηκε το πλέον παράξενο, θα αποτελούσε το θέμα της ομαδικής αφήγησης.

Κατάλογος προτεινόμενων στοιχείων: Αϊ-Βασίλης, ταύρος, μαϊμού, σάκος Αϊ-Βασίλη, αστυνομικό αυτοκίνητο, φίδι, ουράνιο τόξο, πφαίστειο, πύραυλος, βασιλιάς, λύκος, ήλιος, ξωτικό, νεράιδα, θάλασσα, τζάκι, κοκύλι, κουκλόσπιτο, λίμνη, βασιλίσσα του χιονιού, πολική αρκούδα, παγετώνας, δράκος, δάσος, θησαυρός (διαμάντια και χρυσάφι), αγριογούρουνο, τέρατα, καραγκιόζης, τυραννόσαυρος, βιντεοπαιχνίδια, μάγος-μάγισσα, γοργόνα, αλεπού, σπηλιές, βυθός, αστέρι, σύννεφο, πάγος, βροντή, χιονάνθρωπος, κελωνονιντζάκια, αποκριάτικες στολές, αποκριάτικες μάσκες, κλόουν.

Τροποποίηση μεθόδευσης – χρονοδιαγράμματος: Κατά τη διεξαγωγή του προγράμματος παρατηρήθηκε αφενός η παράθεση πλήθους στοιχείων από τα νήπια, καθώς τα περισσότερα δεν περιορίστηκαν σε ένα μόνο και αφετέρου η επίμονη υποστήριξη της υποψηφιότητας ορισμένων στοιχείων από επιμέρους ομάδες νηπίων. Τα παραπάνω σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η χρονική διάρκεια του προγράμματος, με βάση τον αρχικό σχεδιασμό του, ολοκληρωνόταν στις αρχές του Μαρτίου, επέτρεψαν την ακόλουθη διαφοροποίηση. Αντί να περιοριστούμε σε μία μόνο ομαδική ιστορία για το στοιχείο εκείνο που συγκέντρωσε τις περισσότερες ψήφους ως το πλέον απίθανο, καταρτίσαμε λίστα με τα δημοφιλέστερα απίθανα στοιχεία. Για το καθένα από αυτά, τα νήπια αφηγήθηκαν ομαδικές, αστείες, ανατρεπτικές ιστορίες, που στη συνέχεια εικονογράφησαν. Έτσι το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με μια μεγάλη παραστασιαρχία στην αίθουσα.

ρώθηκε τελικά στις αρχές του Μάη. Ως προς τη μεθόδευση αυτού του μέρους του προγράμματος, συμπληρώνουμε επίσης ότι τις λέξεις που απαρτίζουν τη λίστα των δημοφιλέστερων στοιχείων, τις αντιγράψαμε σε μικρά χαρτάκια, τα οποία τυλίξαμε κυλινδρικά και τα συγκεντρώσαμε σε ένα κουτάκι, προκειμένου τραβώντας τα διαδοχικά σαν κλήρους, να καθοριστεί η σειρά με την οποία θα τις χρησιμοποιούσαμε στις τρελές ιστορίες μας. Πρόκειται για μια διαδικασία που ενθουσίασε ιδιαίτερα τα νήπια σε όλη τη διάρκειά της.

Αποτελέσματα: Ορισμένες από τις «απίθανες» ομαδικές ιστορίες των νηπίων παρουσιάζονται ενδεικτικά εδώ, μαζί με τις ζωγραφιές οι οποίες συνιστούν την εικονογράφησή τους. Προηγείται η παραλλαγή της φράσης-πρότυπου, στην οποία βασίζεται η αντίστοιχη ιστορία.

Τότε λοιπόν στον κύπο να βάλουμε και μια βροντή...

Τα μαύρα σύννεφα κατέβηκαν στον κύπο κι έκαναν μια βροντή. Το κοριτσάκι κοιμόταν κι ο ξάδερφός του που ήταν πάρα πολύ μωρό, κοιμόταν κι αυτός σε κούνια. Το κοριτσάκι σπάνθικε τρομαγμένο από τη βροντή και βλέπει να φτάνει ένας κλόουν με ομπρέλα. Ο κλόουν λέει στο κοριτσάκι ότι είναι εκεί για το πάρτι, για να παίξει μουσική για τους καλεσμένους, τους φίλους του κοριτσιού που θα έρθουν στο πάρτι για να διασκεδάσουν. Τότε αρχίζει ξαφνικά μια ολόκληρη βροχή από κλόουν. Οι κλόουν πέφτουν βροχή από τον ουρανό στο διπλανό τιόρκο, που φαίνεται από την πίσω αυλή. Το τιόρκο γεμίζει κλόουν και τα ζώα, ελέφαντες και λιοντάρια, τους βλέπουν και γελάνε. Την ώρα που το κοριτσάκι κοιτάζει τους κλόουν να κάνουν αστεία, η βροντή φεύγει για πάντα, σε άλλους κύπους της Άνοιξης.

Τότε λοιπόν στον κύπο να βάλουμε κι έναν πλιο...

Ένας μάγος κατέβασε με το μαγικό ραβδί του τον ήλιο στον κύπο. Ο ήλιος ήταν ζεστός αλλά δεν έκαιγε, γιατί ήταν πέντε το απόγευ-

μα. Ο μάγος έκρυψε τον ήλιο πίσω από ένα δέντρο, για να φέρει το σκοτάδι. Όταν τα παιδιά είδαν τον ήλιο στον κάποιο τους, κατάλαβαν πώς βρέθηκε εκεί, αφού ήξεραν ότι ο γείτονάς τους είναι ο μάγος της νύχτας. Έτσι πήγαν και του ζήτησαν να βάλει τον ήλιο πάλι πίσω στη θέση του στον ουρανό. Εκείνος είπε όχι, αφού του άρεσε το σκοτάδι. Επειδή οι ακτίνες του ήλιου είναι αγκάθια, τα παιδιά δεν μπορούσαν να τον πιάσουν. Έτσι τον άφησαν στον κάποιο τους μέχρι να σκεφτούν τον τρόπο για να γυρίσει ο ήλιος στον ουρανό. Όταν όμως πήγαν πάλι να τον δουν, ο ήλιος δεν ήταν εκεί που τον είχαν αφήσει. Για δέκα ολόκληρα χρόνια τα δύο παιδιά μαζί με όλους τους άλλους ανθρώπους έψαχναν τον ήλιο. Όλο αυτόν τον καιρό δεν ξημέρωνε, ήταν πάντα σκοτάδι και τα μωρά έκλαιγαν. Ωσπου κάποτε ένας άλλος μάγος, ο μάγος της μέρας που αγαπούσε το φως, μ' ένα μαγικό ξόρκι υπνώτισε το μάγο της νύχτας κι έμαθε ότι ο ήλιος ήταν κλεισμένος στην αποθήκη ενός κάστρου στο δάσος. Τον απελευθέρωσε αμέσως και τον ανέβασε στον ουρανό. Τώρα ο μάγος της νύχτας ξυπνάει μόνο όταν είναι σκοτάδι και στον ουρανό βρίσκεται το φεγγάρι. Άλλά όταν βγαίνει ο ήλιος, κοιμάται αμέσως ξανά.

Τότε λοιπόν στον κάποιο να βάλουμε κι έναν δράκο...

Στον κάποιο βρέθηκε ένας άγριος δράκος. Έφυγε από τη σπηλιά του που ήταν στο βουνό, για να κατέβει στο χωριό. Όταν έφτασε εκεί, μύρισε κρέας κατσίκας. Έτσι μπήκε στον κάποιο όπου είδε την κατσίκα να τρώει κορτάρια. Την πλησίασε σιγά-σιγά για να μην τον ακούσει και φύγει τρέχοντας. Ο δράκος την έφαγε και γύρισε στη σπηλιά του, που ήταν γεμάτη θησαυρούς και κόκαλα μπιποτών. Από το χωριό ξεκίνησαν τότε οι άνθρωποι, για να σκοτώσουν το δράκο, που ήταν κακός και τους απειλούσε. Οι άνθρωποι πήγαιναν όλοι μαζί αλλά ήταν ο ένας πίσω από τον άλλο, για να νομίζει ο δράκος ότι έχει να πολεμήσει μόνο με έναν. Όταν οι άνθρωποι είδαν το δράκο να κοιμάται, τον κάρφωσαν με τα σπαθιά τους και εκείνος πέθανε. Πήραν τους θησαυρούς και βγήκαν από τη σπηλιά. Ύστερα πήγαν σε μια άλλη σπηλιά. Το δράκο που έμενε στη δεύτερη σπηλιά τον είχαν σκοτώσει πιο παλιά αλλά τότε δεν είχαν ψάξει για θησαυρούς, δεν ήξεραν ότι υπήρχαν. Τώρα που το κατάλαβαν, πήγαν ξανά εκεί να ψάξουν. Βρήκαν εκατό σεντούκια γεμάτα χρυσάφι. Αυτά ήταν οι θησαυροί των μπιποτών, που οι δράκοι τους είχαν κλέψει. Οι δύο δράκοι είχαν σκάψει στη γη μέχρι το υπόγειο που φύλαγαν οι μπιπότες τους θησαυρούς τους, και μοιράστηκαν τους θησαυρούς που βρήκαν. Όταν οι μπιπότες είδαν τις πατημασιές των δράκων, τις ακολούθησαν κι έφτασαν στις δύο σπηλιές, για να πάρουν τους θησαυρούς τους πίσω. Απότυχαν όμως, γιατί οι δράκοι τους έκαψαν με τη φωτιά τους.

Τότε λοιπόν στον κάποιο να βάλουμε και μια θάλασσα...

Ένα πάρα πολύ μεγάλο κύμα περνά μέσα στον κάποιο, σπάει τα τζάμια του σπιτιού και το πλημμυρίζει. Αυτήν τη στιγμή ο μπαμπάς έψηνε κρέας και τα παιδιά έτρωγαν μπανάνες στον κάποιο. Μόνο η μαμά έλειπε. Είχε πάει με το αμάξι να ψωνίσει στο σούπερ μάρκετ. Το κύμα παίρνει το μπαμπά με τα παιδιά και τους ρίχνει στη θάλασσα. Ο μπαμπάς που δεν ξέρει να κολυμπάει, βουλιάζει. Τα παιδιά τον πιάνουν από την κουκούλα και τον τροφάνε, για να τον σώσουν. Ένα καράβι που περνά στα βαθιά, τους πετάει τρία σωσίβια. Όταν η μαμά γυρίζει στο σπίτι, τα βρίσκει όλα χάλια. Στον κάποιο βρίσκονται πολλά πράγματα του σπιτιού σπασμένα. Τα λουλούδια έχουν πέσει και τα κλαδιά έχουν σπάσει. Έχει σπάσει και ο σωλήνας του νερού και ο κίπος έχει πλημμυρίσει. Η φωτιά στην ψησταριά έχει σβήσει. Η μαμά μπαίνει στο σπίτι και το βρίσκει άνω-κάτω. Σπασμένα τζάμια, σπασμένα τα κρεβάτια και άλλα έπιπλα, παιχνίδια ανακατεμένα. Η μαμά

φωνάζει και ψάχνει την οικογένειά της παντού. Δοκιμάζει το νερό που έχει κάνει λιμνούλες στο σπίτι και επειδή είναι αλμυρό, καταλαβαίνει ότι θα τους βρει στη θάλασσα. Όταν φτάνει εκεί, τους βλέπει που κολυμπάνε με τα σωσίβια προς την παραλία. Μπαίνει και η μαμά στο νερό, για να τούς βοηθήσει. Όταν βγαίνουν από τη θάλασσα, κοιμούνται στο αμάξι, γιατί είναι κουρασμένοι και το σπίτι τους έχει καταστραφεί.

Τότε λοιπόν στον κάποιο να βάλουμε και σπηλιές...

Ένας δράκος πήρε από το δάσος σπηλιές και τις έφερε στον κάποιο. Στο δάσος υπήρχαν πολλοί δράκοι που τον κορόιδευαν, επειδή ήταν ο πιο μικρός από όλους. Αισθανόταν πολύ άσχημα. Δεν μπορούσε πια να κάνει υπομονή. Είχε ήδη κάνει πάρα πολλά. Έτσι κουβάλησε τις σπηλιές στον κάποιο, για να μείνει εκεί. Τις χρειαζόταν όλες, για να χωρέσουν όλα τα παιχνίδια του. Το κρεβάτι του μόνο έπιανε ολόκληρη σπηλιά. Διάλεξε αυτόν τον κάποιο για να μείνει όταν έφυγε από το δάσος, επειδή ήταν πολύ όμορφος. Είχε μπόλικο κορτάρι, ωραία λουλούδια και δέντρα για να παίζει. Έκοβε φύλλα και κλαράκια κι έπαιζε με αυτά. Του άρεσε πολύ το παιχνίδι. Επειδή ήθελε παρέα, άρχισε να παίζει με τις γατούλες και τα σκυλάκια που έρχονταν στον κάποιο. Ύστερα γνωρίστηκε με τους ανθρώπους που έμεναν στο σπίτι. Δεν είχαν πρόβλημα που ο δράκος έμενε στο σπίτι τους, γιατί δεν τους έκανε κακό. Είχαν τέλειες σχέσεις. Τους έλεγε το παράπονό του για τους άλλους δράκους που τον κορόιδευαν κι οι άνθρωποι του έλεγαν πως ήθελαν να μείνει κοντά τους για πάντα. Όμως η μαμά του η δρακουλίνα και τα αδέρφια του στενοχωριούνταν που είχε φύγει μακριά τους και τον έψαχναν παντού. Τον βρήκαν μια μέρα στον κάποιο να μιλάει με το κοριτσάκι του σπιτιού. Η μαμά του τού λέει: «Γιατί κάθηκες αγοράκι μου;» Εκείνος της απαντάει ότι οι φίλοι του τον κοροϊδεύουν. Η μαμά του παίρνει τότε τηλέφωνο τις μαμάδες των άλλων δράκων κι εκείνες βάζουν τα παιδιά τους πιμωρία, για να μην το ξανακάνουν. Έτσι ο δράκος γυρίζει πίσω στο δάσος με την οικογένειά του. Αφήνει όμως

στον κάπιο μια σπηλιά, για να τον θυμούνται οι άνθρωποι. Στο δάσος δεν τον κοροϊδεύει πια κανένας. Όταν έρχεται η ώρα του δράκου να πεθάνει, γυρίζει στον κάπιο, για να αποκαιρετίσει τους ανθρώπους που γνώρισε εκεί. Πεθαίνει κοντά τους και οι άνθρωποι στεναχωριούνται και κλαίνε. Θάβουν το δράκο στη σπηλιά του και σπρώχνουν μια μεγάλη πέτρα, για να κλείσουν την είσοδο. Κάθε χρόνο όποτε έρχεται ο μήνας που είχε πεθάνει ο δράκος, βάζουν απέξω από τη σπηλιά του λουλούδια και κεριά.

Τότε λοιπόν στον κάπιο να βάλουμε κι ένα παγετώνα...

Μια μάγισσα έκανε τα μαγικά της κι έφτιαξε έναν παγετώνα μέσα στον κάπιο. Όταν τα παιδιά βγήκαν από το σπίτι στον κάπιο, ακούμπισαν το χέρι τους πάνω στον παγετώνα που η μάγισσα των είχε καταραστεί. Έτσι μαγεύτηκαν αμέσως, έγιναν κακά κι έκαναν ζημιές, έσπαγαν τα έπιπλα και τα τζάμια.. Όταν τελείωσαν, είπαν στη μάγισσα: «Ολα εντάξει». Τότε η μάγισσα πάγωσε ολόκληρο το σπίτι κι έκανε τα παιδιά αγάλματα από πάγο. Μόλις γύρισαν οι γονείς τους που είχαν πάει να ψωνίσουν, η μάγισσα είχε γυρίσει στη σπηλιά της. Οι γονείς άναψαν φλόγες και μετά από ώρες οι πάγοι έλιωσαν. Οι γονείς δεν ήταν στη μάγισσα, έβαλαν τη μαρούλια τα παιδιά τους, να κάνουν όλες τις δουλειές στο σπίτι και στον κάπιο. Τα παιδιά δεν μπορούσαν να τους εξηγήσουν τι έγινε, γιατί η μάγισσα τους είχε πάρει τη φωνή. Όταν όμως τα δύο παιδιά άρχισαν να κάνουν τις δουλειές, ζεστάθηκαν κι έτσι μετά μπορούσαν να γράψουν όλα όσα έγιναν με τη μάγισσα. Οι γονείς τα διάβασαν κι άρχισαν να ψάχνουν τη μάγισσα, να της ζητήσουν πίσω τις φωνές των παιδιών τους. Δεν την έβρισκαν όμως πουθενά. Ωστού μια μέρα η μαμά την είδε που πετούσε με τη σκούπα της. Όλες οι μάγισσες έχουν μαγικές σκούπες που πετάνε. Η μαμά της φώναξε «έλα εδώ» και η μάγισσα πήγε κοντά της. Της ζήτησε πίσω τις φωνές των παιδιών, αλλά η μάγισσα είπε όχι κι έφυγε με τη σκούπα της. Μια νεράιδα τα είχε δει όλα αυτά από ψηλά.

Μπήκε λοιπόν αθόρυβα στη σπηλιά της μάγισσας όταν εκείνη κοιμόταν και πήρε το βαζάκι με τις φωνές των παιδιών. Το άλλο πρωί που τα παιδιά ξύπνησαν, προσπάθησαν να μιλήσουν, όπως έκαναν κάθε μέρα. Κι αυτήν τη φορά τα κατάφεραν. Η μάγισσα που ξύπνησε και δεν βρήκε το βάζο με τις φωνές, ούρλιαξε: «Αααα... ποιος πήρε το βάζο;» Κι ύστερα έκλαψε. Προσπάθησε πολλές φορές να πάρει ξανά τις φωνές των παιδιών αλλά η νεράιδα φρόντιζε πάντα οι φωνές να γυρίζουν στα παιδιά. Έτσι η μάγισσα τα παράτησε πια.

Τότε λοιπόν στον κάπιο να βάλουμε κι ένα πναίστειο...

Σ' ένα υπόγειο μια οικογένεια δράκων. Μια μεγάλη σπηλιά πάνω σ' ένα βουνό ήταν το σπίτι τους. Το βουνό αυτό ήταν πναίστειο όμως οι δράκοι δεν το ήταν. Το μπαμπά δράκο τότε που ήταν μωράκι, τον είχε βρει ένας παππούς στα χωράφια. Επειδή ο δράκος ήταν πάρα πολύ μικρός, ο παππούς του πήγε στο εγγονάκι του για να παιδεί. Όσο πήγαινε ο δράκος μεγάλωνε κι όταν έφτασε πια ένα μέτρο, δάγκωσε το παιδάκι και το πήγαν στο νοσοκομείο. Έτσι έδιωξαν το δράκο από το σπίτι. Αυτός τότε κτύπησε το κουδούνι σε ένα άλλο σπίτι αλλά η κυρία που του άνοιξε, τρόμαξε και τον έδιωξε. Νόμιζε πως ήταν ο άντρας της. Μετά ο δράκος έφυγε μακριά από τα σπίτια. Βρήκε αυτήν τη μεγάλη σπηλιά στο πναίστειο κι έμεινε εκεί κι έκανε οικογένεια. Μια μέρα έγινε έκρηκη όταν οι δράκοι ήταν στα χωράφια, για να βρουν τροφή. Επειδή έτρωγαν το κρέας, πήγαιναν όπου υπήρχε κορτάρι κι έπαιρναν τα αρνάκια που έβοσκαν. Οι δράκοι άκουσαν έναν ήχο σαν να μπουμπουνίζει. Ύστερα η γη έκανε σεισμό και ράγισε. Τότε οι δράκοι είδαν τη λάβα που κυνόταν κοντά στη σπηλιά τους. Πήραν τεράστιες πέτρες κι έκλεισαν την τρύπα, για να σταματήσουν την έκρηκη. Αφού τα κατάφεραν, οι άνθρωποι τους έδωσαν κρέας, για να τους ευχαριστήσουν, που σώθηκαν.

Τότε λοιπόν στον κάπιο να βάλουμε κι ένα σύννεφο...

Ο άνεμος έφερε ένα σύννεφο πάνω από τον κάπιο. Ξαφνικά όμως σταμάτησε να φυσάει και το σύννεφο έπεσε μέσα στον κάπιο. Μπλέχτηκε στα δέντρα και στα λουλούδια και δεν μπορούσε να φύγει. Τότε τα παιδιά που έμεναν στο σπίτι, βγήκαν στον κάπιο, για να ελευθερώσουν το σύννεφο. Άλλα επειδή ήταν μικρά, δεν μπορούσαν να φτάσουν τα κλαδιά των δέντρων. Κι οι γονείς τους είχαν πει να μην σπικώνουν βάρον. Έτσι τα παιδιά φώναξαν τους γονείς τους να τα βοηθήσουν. Πρώτα αγκάλιασαν όλοι μαζί το σύννεφο, για να του δείξουν την αγάπη τους. Ύστερα ο μπαμπάς έφερε τη σκάλα που είχε στο μαγαζί του, ανέβηκε ψυλά και σπάωσε το σύννεφο πάνω από τα δέντρα. Το σύννεφο όμως δεν ήθελε να φύγει μακριά, γιατί το είχαν αγαπήσει όλοι, και τα παιδιά και οι γονείς τους. Έτσι έγινε βροχή κι έπεσε πάνω τους. Έβρεξε τα ρούχα τους και πότισε τα λουλούδια και τα δέντρα του κάπιου.

Συμπεράσματα: Η παράθεση των αποτελεσμάτων μαρτυρά το βαθμό στον οποίο το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα επέτρεψε την εκδίλωση της ανεξάντλητης φαντασίας και της παιγνιώδους διάθεσης των νηπίων. Η ένταξη του «υπερρεαλιστικού» στοιχείου στο μέρος αυτό του προγράμματος με τις αλλεπάλληλες προκλήσεις που επιφυλάσσει, σε συνδυασμό με τον ομαδικό χαρακτήρα του, οδήγησε σε εκπλήξεις και συγκινήσεις και στην αίσθηση «απελευθέρωσης» των συμμετεχόντων. Αξίζει τέλος να επισημανθεί η πλήρης αντιστοιχία των ομαδικών κειμένων με τις ζωγραφιές που συνιστούν την εικονογράφηση τους. Η αντιστοιχία αυτή αποδεικνύει την ωριμότητα και τη συγκρότηση των νηπίων-δημιουργών τους.

ΕΛΕΝΗ Α. ΗΛΙΑ